

Disputatio medica inauguralis de ictero albo virginum ... / [Johann Jakob Kleinknecht].

Contributors

Kleinknecht, Johann Jakob, 1652-1730.
Metzger, Georg Balthasar, 1623-1687.
Universität Tübingen.

Publication/Creation

Tubingae : Literis Heinianis, [1677]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/smtkvt7e>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,

DE

ICTERO ALBO VIRGINUM,

QUAM

SUB

RECTORATU MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMI CELSISSIMIQUE PRINCIPIS AC DOMINI,

DN. LUDOVICI,

DUCCIS WIRTEMBERGIÆ AC TECCIÆ,
COMITIS MONTISBELGARDIÆ,
DYNASTÆ IN HEIDENHEIM, &c.

JUSSU

GRATIOSI COLLEGII MEDICI TUBINGENSIS,
PRÆSIDE,

DN. GEORG - BALTHASARE METZ-
GERO, Med. Doct. & PP. Celeberrimo, Domino
Patrono, Promotore & Hospite maximè
colendo,

Pro LICENTIA

LAUREÆ DOCTORALIS PRIVILEGIA
PROMERENDI,

Ad Diem Septembris, ANNI JUBILÆI, 1677.

Publico Examini sistit

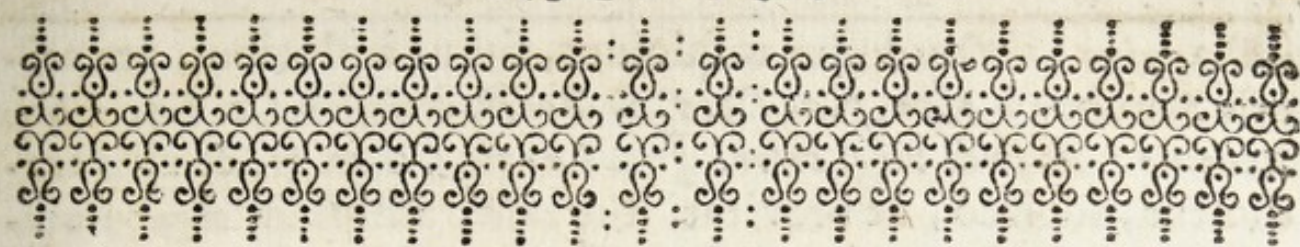
JOANN. JACOBUS Kleinfnecht/ ULMENSIS.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30764889>

C. D.

PROOEMIUM.

Miseri digna est foeminei sexus conditio, quod præter tot tantosque morbos cum viris communes suo etiam generi proprios, imò omnem morbum bis patiatur. Et hoc præcipuè ratione uteri; qui uti peculiarem juxta *Helmontium* habet monarchiam, ita & morbos; hunc mulieres intestinum sanitatis hostem in sinu foveant, qui ceu Poetæ Pandora è pyxide ab Epimetheo delecta exitiosam malorum lernam emittit, unde multis & incomprehensibilibus ferè afflictionibus miserrimæ premuntur: admiranda etiam corporis pars est uterus, cum omnibus aliis per peculiare suum blas consensum habens, & gravis Democriti calculo calamitas, sexcentarumque ærumnarum author. Placet ex omnibus in præsentì unicū illum affectum, qui illabatas potissimū castæque Deæ adhuc litantes virgines affligere, earundemque amabilem formam in foeditatem crudelissimis satellitibus stipatam transferre solet, ICTERUM scil. VIRGINUM ALBUM, seu CHLOROSIN, uti vocant, sub incudem vocare, ejusque naturam, quantum quidem licebit, plenius rimari & describere. Faxit Deus, ut omnia benè hîc agantur, & ad foeminei sexus salutem feliciter dirigantur.

THESIS I.

Nominum, quæ τῶν ὄντων νοήματα dicuntur, primò quidē ratio esset habenda; quoniam verò ea, quæ ὄνο-

μαλλολογία affectus hujus respiciunt, fusius à pluribus, præp-
mis Sennerto l. 4. pr. p. 2. f. 3. c. 2. Roder. à Castro l. 2. c. 5. Guil.
Ballonio l. de fœd. virg. color. Joh. Langio l. 1. ep. 21. & aliis tra-
duntur, idcirco, ut brevitati studeam, ad ipsam πειγματο-
λογίαν me statim accingo, & præsentis affectus sequentem de-
scriptionem adorno:

II. Est color cutis universi corporis muliebris, imprimis faciei,
p.n. fœdus & ex livido viridescens, variorum symptomatum satelliti-
stipatus, crudos humores, ob viscerum primæ & secundæ coctionis
famulantium vitium, præcipuè autem denegatum tributi lunaris
ab utero debitum, collectos sequens.

III. Subiectum Symptomatis hujus universi corporis cutim ar-
guo, cujus vividus & nativus color in lividum & ex pallido
quasi viridescentem abit. Cutem autem intelligo non mo-
dò, quæ exteriorem corporis habitum tegit & investit, sed &
musculorum & viscerum interiorum velamēta suspecta habeo:
in partibus enim etiam non conspicuis, in corporis profundo,
similes iis qui in cute consistunt, affectus gigni ratione non ca-
tet: neq; enim intima illa corporis adamantis constitutionem
obtinent, sed ea quoque iisdem affectibus obnoxia sunt, ipsò
fatente Galenò de atra bile c. 5. cum æquè faciliè eò, quò ad ex-
teriora, symptomatis hujus causa deferri ruereque possit: i-
ta hepar pallidum Harveius de generatione animal. exerc. 41.
observavit. Evidens tamen magis hic coloris à naturali re-
cessus in facie, delicatularum præsertim & pulchriorum, mol-
liori & laxiori cutis conopœo gaudentium, comparet, ubi ob
propriam magisque aptam hujus dispositionem pulchritudi-
nis aliàs notæ magis radiare solent, quæ in reliquo corporis
habitu non æquè manifestæ sunt, cum naturaliter ferè palleat.
Notanter autem addidi, corporis muliebris; ut ut enim idem
subinde in nobiliori sexu color p.n. deprehendatur, cachexiam
tamen quamcunque veriùs, quàm hunc affectum, dixeris, qu-
denegatum tributi lunaris debitum sequitur, & ab hoc adeo
dependet, ut hujus vel nullam vel exiguam ap. Veteres men-
tionem reperiāmus, quod sub mensium suppressione hunc com-
plexi sint, autore Jac. Primerosio l. 3. de morb. m. c. 4. Subjectum
causarum sunt viscera coctionibus famulantia, præcipuè ver-
uterus lunare vectigal non decenter solvens.

I V. Causam proximam *crudos humores cuti substratos* subinnui. Talis enim, iterum *Galenô* teste, è cute resplendet color, qualis sub cute latitat humor. Crudi humores hi communiter pituitosi, serosi aliis, recentioribus acidi audiunt; secundum hos enim pituita nil aliud dicit quàm crudum chylum à sero acido intra vasa, extra hæc in intestinis ab acido p. n. ex fermentatione succi pancreatici & biliosi vitiosa orto coagulatum: nec incongruè fortè tartarum cum Paracelso dicere posses. Nimirum $\circ\circ$ sæ, sulphureæ, & balsamicæ sanguinis particulæ hîc subjugantur, serosæ, acidæ, aut, Veterum verbo, pituitosæ dominio potiuntur, unde flamma vitalis debilitatur & quasi obruitur, viscera infarciuntur, prædominantes post particulæ subter cutem effusæ inibique stagnantes hanc pro coloris suis varietate & alteratione variè tingunt pinguntque.

V. Ad hos autem humores in sanguine cumulandos proximè faciunt viscera primæ & secundæ coctioni destinata omnia, dum sîo non rectè funguntur officio, sive propriâ culpâ s. per errorem externum, locoque boni & alibilis succi impurum, multisque serosis, sylvestribus & inis & tartareis scoriis tinctum chylum & sanguinem substituunt. Operosus imprimis hîc est ventriculus, qui debili fermento, vel nimis acido fixo laborat, unde alimenta non ritè fermentantur, sed ex defectu volatilisationis in massam viscidam, tenacem, sæpe acidam, degenerant, unde crusta intestinorum pituitosa non modo augetur plus debito, viæ mesentericæ obstruuntur, sed & id quod infunditur sanguini, ut debitè assimiletur, ineptum est; hinc obruuntur activa sanguinis principia, acidæque particulæ fluorem adeptæ exaltantur, volatiles sulphureæ & balsamicæ deprimuntur, sanguis spissescit, obque diminutam fermentationem justo tardius circulatur, causaque ita obstructionum variarum fit. In intestinis succi item pancreatici & biliosi variæ corruptelæ & defectus huic fonti efficaciter aquam subministrant: ab his enim cremor ventriculus deferens omni aciditate spoliari, & in Θ sum tertium mutari debet; hoc ubi negligitur, acor vitiosus primæ digestionis residuus ad sanguinem tanquam peregrinus hospes fertur, & exitiosus nimis febres,

tormina, nauseas post se trahit, & si pergit ad tertiam coctionem, sequuntur obstructions, dolores hypogastrici, cachexia, hydropes, quia omne acidum extra ventriculum venis inimicum secundum *Helmontium l. retenta* inscripto. nec cor, nec ullum viscus aliud his erroribus mederi valet; vitium enim, secundum tritum, commissum in prima coctione, non corrigitur in secunda, nedum in tertia. Conspirat lien, si necessariam ad defœcationem sanguini alterationem non imprimit; hepar, pancreas, renes, sibi debita sanguinis recrementa decenter non segregant & emungunt, unde crudis scatens sordibus sanguis in omnes partes distribuitur, vias inviscat, corpusque vitiosam dispositionem induit. Omnium tamen maximè & principaliter uterum seditionum harum autorem cum *Hippocrate lib. αει παρ γενειων* crediderim, cujus culpa vitiosa hæc sanguinis sentina debito modo & tempore non expurgatur, sed, ademptâ hâc naturali evacuationis viâ, aliam quarit, & hinc inde ruens ipsa viscera denique obruit & cutem, intus obstructions, extus peregrinos hos colores cum varia aliorum symptomatum congerie cudit: menstruus namque cruor circa vasa uteri stagnans sigillo vitalis archæi juxta *Helmontium* privatur, vim fermentalem hostilesque acerbitates nanciscitur, quas tanquam peregrinos hospites in totam massam sanguineam deinceps transmittit, indeque ventriculo aliisque visceribus vitia talia imprimit.

V I. Juvant remotiores causæ, & quidem è *naturalibus* temperamentum fœmineo plerumque generi proprium frigidum & humidum, seu pituitosum dictum, ubi sulphureæ particulae in sanguine sub serosarum sunt dominio & jugo. Ætas in primo pubertatis limine constituta, quo menses primum prorupturi ob insuetum hætenus fluxum vias nondum satis expeditas nec patulas statim portas inveniunt, unde regurgitant, impetum in viscera partesque alias sumunt, obstructioni, corruptioni, & sexcentis hinc symptomatibus variam ansam præbituri. Ex *non-naturalibus* aër justo frigidior & humidior, pluviosus, nimis acidus, marinus, nivofus, cujus fortè gratiâ nonnullis secundum *Varandaum* endemius quasi

quasi putatur, cumulando huic feri coagulo in corpore aptissimus extra & intra admissus. Cibus quantitate & qualitate nocivus; vitium hoc sequioris sexus quasi connatum est, ut gulæ blandiantur & obsequantur: vel enim plus ingerunt quam digerunt, aut egerunt, vel pessimis & mali succi cibis delectantur. Obsunt panis azymus, omnia facile acescentia, coagulabilia, crassiori & aquoso succo prædita, legumina, oleracea, cucumeres, pepones, melones, mespila, castaneæ, carnes viscidâ humiditate scatentes, muriâ conditæ, fumô induratae, lac & lacticia apud *Gothofr. Mæbium l. 4. instit. p. 2. cap. 1.* triticum crudum, creta, calx, &c. ad quæ nonnunquam pallidioris coloris æmulæ in internecionem rubicundi, quem rusticum credunt, virgines aut picæ laborantes aliæ suâ se sponte invitant, crassumq; ita & deoppilandis vasis idoneum succum generant. *Rondeletius* Zingiber nimia ingestum quantitate suspectum etiam facit, quod idem de aliorum calidiorum abusu judicandum videtur: huc trahi etiam possunt saccharata, mellita omnia, quæ acido, quo gaudent, occulto lædunt. Quæ potum, nocent omnia actu frigida, affatim præsertim admissa, aqua frigida communis, è nive, glacie, parata; non enim ventriculum & intestina & lacteas venas tantum potenter refrigerant, contentaque in his incrustant & coagulant, secundum *Sylvium l. 1. pr. m. c. 17.* sed & sanguinis effervescentiam & motum impedire norunt; pariter acetum, acida alia vasorum oscula contrahunt, sanguinemque in motu sistunt: nec sine ratione nonnulli spiritum vini damnant; intemperanter enim haustus volatili suo & oleoso alkali acidum ventriculi infringit & destruit, quo destructo, exaltato contra alkali acri, sitis magis urget, & stomachus cum Cerere divortium facit, & Bacchum amat, à quo relictum debile acidum plenius diluitur, abluiturque, subque debili coctione cruda omnia & aquosa relinquuntur. Motus & quies suam pariter operam non detrectant, si excessiva sint: in illorum censu sunt choreæ post pastum aut aliàs intempestivè susceptæ; sic enim viscerum robur evertitur, coctio subvertitur, crudisq; chylus & sanguis humoribus facile acescentibus saginantur. Ad alterum vita sedentaria perti-

pertinet, quando graviorum pertæſæ laborum puella plumulis affixæ, nendo, fila trahendo &c. patentes huic malo fores aperiunt: non enim ventilatur ſatis ſanguis, nec in motu naturali conſervatur: otium juxta *Celſum* corpus hebetat, labor firmat. Idem à ſomno & vigiliis modum excedentibus metuendum. Excreta & retenta, ſi recte ſe non habent, morboſum virus hoc evomere poſſunt, quod vel unica menſium teſtatur obſtructio: eadem patrant conſuetæ ſanguinis imminutiones aliæ, ſemen ſive ova muliebria juſto diutiùs retenta & venenatam in naturam degenerantia. Nec ablu- dit hoc à ſcopo larga nimis horum profuſio, ſanguinem depaſcendo, flammam vitalem debilitando, facultates omnes infirmando &c. Animi tandem pathemata quæ & quanta poſ- ſint in ſanguinem & ſpiritus movendo & concentrando, quo- tidiana loquitur experientia. Ex amore innumeras hoc ma- lo correptas teſtatur *Panarolus pentecoſt. 3. obſ. 14.* Veneris præſertim deſiderium longæſque inducias fervens juvencula- rum ſanguis ægre fert, hiſque & gravioribus ſymptomatibus aliis ſæpe numero compenſat: exempla proſtant apud *Joh. Langium l. 1. ep. 21. Guil. Ballonium de virg. morb. Harveium l. 2. exerc. 5. & de partu.* Mœror, terror ſubitaneus &c. ut men- ſibus peſſulum de facili obdere poſſunt, exemplò Phaëtufæ & Namyſiæ ex mœrore ob maritorum deſiderium *6. ep. 8. t. 55. & 56.* (quod etiam virgini menſtrua patienti, dum humi impro- viſò proſtrerneretur, veritæ, ne naturalia detexiſſet, præ pudore accidit apud *Ballonium l. 2. epid.*) quis huic etiam ſympto- mati viam ſternere poſſe inficiabitur? Ex *p. n.* viſcerum ſu- pra accuſatorum dyſcraſia præcipuè frigida, viarum ſeu va- ſorum præprimis uteri *p. n.* anguſtia ſive nativò vitiò facta, vel aſcitiſia ab humorum copia & infarctu nata; tumores o- mnis generis, unde vel generantur vel reſtagnant, aut ne ef- fluant, humores impediuntur, plethora ſeu copia ſanguinis *p. n.* quâ viſcera inebriantur, frigiditas, lentor viſciditas, ver- bò, cacochymia pituitoſa, quâ viæ inviſcantur, obſtruuntur, merito ſuo malè audiunt. Affectus hypochondriacus, ſcor- butus, quartana, non raro etiam præludere ſolent, cacochy- miam & materiam obſtructionum jam impendentium offe- rentia.

VII. Circa *Signa diagnostica* non adeo laborandum videtur; prodeunt enim tanquam ex equo Trojano tantum non omnium morborum & symptomatum genera, malumque produnt: imprimis in genis, labiis, & tota facie, imò corpore universo, pristinae formae gratia perit, pallidò viridescente colore in locum succedente, ob sulphureas sanguinis particulas ab acidis φ atas. Adsociat tumor se præcipuè palpebrarum œdematosus & inflatio, à crudis stagnantibus humoribus; non raro etiam pedes præprimis circa malleolos intumescunt, eadem sanguinis colluvie vel sponte sua sub facili partis consensu huc declinante & stagnante noctu præsertim, ubi natura non tam in humorum dissipatione quam coctione & sequestratione occupatur. Lassitudo succedit totius corporis, viriumque languor; torpescit enim ipse sanguis sub crudis humoribus, molestaque membra striccinâ premuntur. Cor ipsum, stagnante inibi effœtò cruore, palpitare, vel ad levem corporis motum, præsertim si acclivia conscendenda sunt, ad tempora arteriæ pulsare incipiunt, caput dolere, mens tristari, respiratio difficilis fit, cibi fastidium, dolor ventriculi gravativus, hypochondriorum tensio, nonnunquam atrophia totius, & nescio quæ non symptomatum sequantur; horum enim ferè omnium compendium hîc quoddam videre est, de quibus legi *Hippocrates de virg. morb.* meretur; potissimum verò fluxus lunaris abolitio vel imminutio deprehenditur, unde quocunque nocivus humor ab utero retro pulsus divergit, ceu hospes ingratus hospitii jura violat, & vel ægrè vel malâ gratiâ valedicit. Urina tenuis & aquosa plerumque profluit, sanguinis, cujus ex undis venit, dispositionis index. De causis harumque subjectis Medicum signa cujuslibet propria, ægrè relatio nec non prudens *συναρμὸς* erudire possunt.

VIII. Quà *prognosis*; malum quidem in se satis difficile est, & ferè chronicum, degeneratque non rarò, si altæ ipsi radices permittantur, in phthisin, asthma, & pectoralia vitia alia per materiæ *μετέταξιν*, hydropi succedenti & aliis gravissimis morbis sæpe etiam fenestras aperit, per pertinaces obstructions & depravatam nutritionem: phthisi Excell. D.

Vvedelius pleraſque, hydrope *Varandæus de morb. mul.* mori obſervarunt : optimè ſi res ceciderit, ſterileſcunt, ex mali diuturnitate, aut prolem parùm vitalem concipiunt : principiis tamen ſi obſtes, eductâ cacochymiâ, reſeratis obſtructionibus, correctis coctionibus, ſanguinis motu reſtitutô, non infrequenter in herba facile ſuffocatur, flammaque vitalis revivifcit.

IX. Circa *curationem* tria aliàs *indicantia* occurrunt, quæ Medicum quaſi manu ducunt, quidque factû opus ſit, monent; curatorium, præſervatorium & vitale. *Curatorium* & quidem propriè ita dictum hîc locum non habet, cùm ſymptoma qualitatis mutatæ præſens affectus ſit, quod nihil indicat; ſed *præſervatorium* cauſam mali externam removen- dam & ſanguinis dyſcraſiam & cruditatem corrigendam, viſcerum præſertim uteri obſtructiones amoliendas, lunarem- que fluxam revocandum monſtrans: & *vitale*, quod virium & ventriculi præprimis, qui ſecundum *Helmontium* uteri claves, imò totius corporis regimen gerit, rationem habere jubet. In genere tamen noto, feſtinandum hîc lentè eſſe; duci enim amat natura, non pelli, pluſque blandis quàm vehementibus medicamentis proficitur. Unde graviffimè errant, qui durioribus ſtatim cuneis durum hunc nodum diſſecandum putant, adeoque fortiffimis hiſque ſæpè repetitis purgationibus aut V. ſectionibus abſolvendum punctum omne volunt, nullis digeſtivis, reſolutivis, aperitivis, appropriatis &c. præmiſſis; ſed ſuperandum paulatim malum hoc eſt, armis ex triplici conſueta pharetra, diætetica, chirurgica & pharmaceutica, petitis.

X. Vix autem commodius ſanguinis redintegratio- nem reſtituere poſſumus, quàm rectâ *diætâ*, ſeu *6. rer. n. n.* uſu, cujus erroribus ut plurimum ſcaturigo hujus & fomentum debetur. Aër quæratür moderate calidus & ſiccus excedentes ſanguinis cruditates conſumens, unde *Varandæus* certiffimâ ſe experienciâ compertum habere ſcribit, in ægriſtalibus curandis pluſ profici æſtatis tempore per unam aut alteram ſeptimanam, quàm aliis temporibus per plures meſes, multasque earum adventante æſtate ſatis commodè degere, quæ
aliis

aliis tempestatibus graviter conflictantur; imò nonnullas, quæ loca frigidiora & humidiora incolunt, vix per sanari posse, nisi solò soleque mutatis. In cibis & potu non tam appetitui indulgeant quàm valetudini, præprimis autem exulare jubeant, quæ symbolicas cum peccantibus humoribus qualitates habent, qualium partem *thes. sup.* recensui. Panis sit bene fermentatus sem. anis. cumin. conditus, carnes vitulinæ, agninæ, gallinac. & delicatesiores aliæ, cum petrosel. fœnic. apio, cappar. coctæ, ova forbilia, pisces saxatiles, fructus siccati, turiones lupulorum, asparagi, commendantur. Potus sit cerevisia ex hordeo & lupulo confecta bene defecata, vel simplex vel cum herbis aperientibus & uterinis medicata, vinum Necarinum, absynthites, salviatum, aut medicata alia; quæ aquis delectantur, decocto cinamomi, coriandri, hord. cum rad. cichor. & cinam. assafr. uti possunt: motus limites suos non egrediatur, ut flammam vitalem ventilet, fuliginibusque discussis suscitetur, potissimum verò ante & post medicamentorum martialium assumptionem corpus moveri convenit. Modus etiam in vigiliis & somno sit, cum huic præsertim addictissimæ sint ob vaporum crudorum copiam, nec protractior matutinis horis diutius indulgeatur, nisi fortè insomnem ægra noctem duxerit. Evacuationes ordinariæ debitè promoveantur; virgines & viduæ juniores, si licet, nubant, si enim conceperint, sanæ evadent ipso *Coöspensore l. de virg. morb.* tutiusque ad hoc auxilium quàm ad chalybem, cauteria, aut similia, quæ corpus sauciant, absque eo quod morbus evanescat, confugiunt, judice *Panarolo pentecost. 3. obs. 14.* cui calculum suum addit *Joh. Langius l. 1. ep. 21.* Denique animi passiones moderandæ; iracundia tamen aliquando prodesse solet secundum *Varandaum l. c.* quod flammam vitalem excitet, & segniorem sanguinis motum corrigat; ex amore laborantibus melius erit legere Ovidium de *emed. amor.* quàm Galenum, *Panarolo iterum arbitro l. c.*

XI. Ex *Chirurgica* pharetra omnium primò offert se *V.* cectio, de qua, an conveniat hîc loci, lis inter Autores magnâ gliscit. Ne rationibus utriusque partis recensendis immer longius, vel binis, quod sentio, edisseram. Cum frigidus affectus hic sit, cacochymiam potius quàm plethoram se-

quatur, nec nisi solutis prius obstructionibus ad menses movendos comòdè V. Sectio instituatur, utiq; promiscue huic & tutò locus in omnibus, & omni tempore dari non potest, terrereque meritò, ne sequatur, Medicum tristitia ab aliis visa vestigia debent. Ex ore celebratissimi *Mæbi* p.m. *Excell Dn. D. Præses* refert: nobilem virginem aliquando hâc discoloratione laborantem, copioso, empirici cujusdam suasu, è brachio sanguine eductò, inter gravissima symptomata alia tantam totius corporis refrigerationem sensisse, ut sub ardente etiam Syriò frigori resistere non valuerit. Ipse in aliâ observavi post crebriorem sanguinis extractionem, ne guttulam ferè amplius sanguinis effluxisse, sed materiam merè aquosam, pituitosam, albicantem, quàm paulò pòst vitæ etiam finis secutus fuit. Non ergò temerè V. secunda, nisi omnibus prius tentatis & exploratis bene. Locum tamen habere posse in principio crediderim, ubi ob copiam etiam aliquam, non solam cacochymiam, restagnat, aut etiam in fine sanguinis correctione jam facta, obstructionibusque viarum expeditis; ita enim mensibus appropinquantibus manum auxiliatricem porrigimus; ut ut nec hunc in scopum absolutè necessariam V.S. dixerim, menstruusque non rarò fluxus per menagoga felicius promovetur, quæ deobstruendi simul vi & sanguinis intemperiem corrigendi pollent. V. sectionem interdum etiam vasorum angustia tolerat, sed parcâ ubique quantitate. An in scarificationibus aut cucurbitulis magna spes, quam facere video nonnullos, posita sit, æquè dubito, nisi fortè ad reliquiarum subcutanearum in fine evacuationem adhibere velis, unde partibus etiam tabefactis solatio esse possunt. Frictiones corporis decenter factæ motum etiam sanguinis excitare & juvare norunt. *Varandæus l. 1. de morb. mul. c. 2.* nihil constantius, ubi sanguinem vix mittere licuit, ad exhauriendam cacochymiam & menses sollicitandos observavit, quàm cauterii in utroque crure adustionem.

X I I. Omnibus tamen palmam præripere videntur, quæ ex *pharmaceutico* armamentario petuntur præsidia, sanguinis acidi & coagulati correctioni, viscerum viarumque refo-

reperationi & corroborationi profutura, & hæc quidem dig-
 erentia, incidentia, aperientia, communiter dicta, quæ & ia
 acida sylvestria in massa sanguinea prædominantia corri-
 gunt, absorbent & ~~quant~~ant, indeque oriundas obstructions
 expediunt; placentque imprimis hîc & ia alkalica tum fixa,
 tum volatilia: v. gr. & artemis. cichor. cent. min. absynth.
 frax. tamarisc. * succin. vol. cochl. & fecul. ari, bryon. ~~u~~a-
 peritiv. Penoti, ~~u~~*ci, elix. itidem propr. cum elix. uterin.
 Crollii mistum, vel ~~u~~*ci. Præcipue verò hîc extollun-
 tur & lia & tartarea; amicus enim juxta *Rollincc. dissert. chem.*
6. cap. 3. Qi &, magnum utero solatium promittit, eundem
 viscoso humore refertum expurgat, ad febres albas ex men-
 struorum retentione viscerumque obstructione obortas ex-
 stinguendas, divinum planè remedium & singulare specifi-
 cum. Sunt verò inter præparata & lia, croc. & aperitiv.
 de quo not. quod non nimis acidis sit præparandus, alias pe-
 regrino acido jam saturatus, & ia sylvestria in sanguine inta-
 cta relinquet: *Dn. D. Michaelis* crocum hunc paravit cum
~~E~~ herbar. aperientium, de quo quid statuendum vid. *Col-*
leg. Chemic. MSS. Excellentiss. D. Ettmülleri. laudatur etiam
 magist. & aperitiv. *Myns.* limatura & sacchar. & claves
 mensium diuntur; tincturæ & les; tinct. & tartarisata, c. succ.
 cichor. &c. vinum chalybeatum *Senn. Myns. Riverius* pulve-
 re cachect. Q. innumeras se mulieres tum virgines tum vi-
 luas curasse scribit *cent. 4. observ. 93.* tartar. vitriolatus &
 chalybeatus, cremor tartari. it. tinctura & sicca seu flor. &
 ubr. c. * ~~u~~ati, tinct. & tartarisata, non inter ultima stare
 lebent: ex quibus pro lubitu formulæ fieri possunt. Si pul-
 vis arrideat R. cremor. tartar. croc. & aper. ā ʒj. & arte-
 mis. cichor. frax. * ā ʒß. fecul. bryon. ʒj. M. pro aliquot
 icibus. *Poterius* unicò remediò citra molestiam tartarum
 oncretum dissolvere, deobstruere, & humores pravos in bo-
 ros commutare novit, *cent. 1. observ. 30.* Qui Galenica ma-
 is amant, vina præcipue medicata ex rad. aperient. H. ar-
 temis. mercur. major. salv. puleg. fol. sabin. matricar. cala-
 minth. flor. hyperic. cheir. conficere possunt; instillando
 ngulis dos. gtt. aliquot ~~u~~*ci. vinò enim commodissimè
 cu plaustro convenienti dantur hæc medicamenta, estque

vinum secundum *Helmontium* nuncius, qui vias novit itineri accinctus, charus intimis & admissus ad penitralia. His digestivis per dies aliquot usurpatis subinde & per vices præparatos humores per alvum evacuantia interponi debent; optima hîc judicantur phlegmagoga dicta, ob sanguinis pituitositatem, & ratione formulæ vina iterum medicata ex data ratione præ aliis eliguntur: it. pulveres & spec. jalapp. c. $\circ\circ$ fabin, pulv. laxat. vegetab. *Rollincc.* additis tartareis, Θ nis, & $\circ\circ$ is. extr. panchymag. Crolli. pilul. tartareæ Q. a- loëtic. marocostin. c. castor. & $\mathfrak{J}$ reformat. & similia conveniunt, quæ mitiora interdum etiam in principio non inutiliter præmittuntur, præsentibus indicantibus, materiæ conditione aut stabulo in primis viis id suadentibus; his neglectis fortioribusque incidentibus intempestivè mensium provocationi dum studuere duo Medici apud *Rondeletium*, alter mulierem, puellam alter in paralyfin conjecit. Dispositio ægræ nonnunquam ad vomitum faciendum invitat, vel mitiori in initio, oxymelite diluto c. aq. tepidâ, $\circ\circ$ oliv. amygd. d. jusculis pinguib. post, si opus, fortioribus; Θ vitrioli, $\mathfrak{J}$ vit. tartar. emetic. laudat *Roder. à Fonseca lib. 1. consult. med. 6.* extr. diasar. Fernelii ad $\mathfrak{z}\beta$. egregium vomitoriorum experimentum *Ballonius l. c.* suppeditat in puella integrum sexennium malo hoc laborante, quæ omnibus aliis nec quicquam juvantibus solo vomitu spontaneo ad se & pristinam formæ gratiam rediit, sentinâ humorum variegatorum maximâ ejectâ: ita *Excell. D. Wedelius* menses vomitorio exhibito eodem fluxisse die expertus est. Iisdem medicamentis viæ etiam ab humorum infarctu obstructæ successive liberantur; ipsique utero & mensibus consulitur, laudemque inter alia præcipuè tinct. $\mathfrak{J}$ aperitiva, acidulæ naturales & artificiales merentur. *Z. Lusitanus pr. med. adm. l. 3. obs. xi.* omnibus aliis frustra adhibitis, laudat syrupum singularem ex sero & chalybe, præsertim in debilibus, quod post assumptionem hujus motus, qualis post aliorum martialium usum requiritur, necessarius non sit: utile tamen est sub finem superaddere sudorifera & diuretica ex *Fr. de le Boe. Sylvii l. 3. pr. m. c. 3.* Θ e vol. præprimis abundantia, ita enim pene-

penetrabit facilius medicamento vis, ad extremos vasorum viarumque sinus. ☿ diaphor. Bezoard. ☿ale, ☿le, fl. ☿ r. c. * co-
 nati: vel R. bez. ☿, ☿, ā ☿j magist. perlar. CC. ā gr. vj. Ci-
 nab. nativ. Hung. ☉ ar. fecul. bryon. ā ☿ß. M. pro 4. dos. Di-
 ureticorum vices ex jam enumeratis pleraque subire possunt.
 Mensium fluxus si contra votum nihilomin⁹ immorigerus fue-
 rit, emenagoga seu menses moventia desiderat, qualium se-
 lectam copiam videre licet apud *Dn. D. de Berniz. annexo tra-*
ctatu Ephemerid. Germ. ad annum 6. & 7. inter alia verò lau-
 dantur arcanum duplicatum *Mynsichti* in ꝓa artemis. seu me-
 lissæ datum, quod *Dn. D. Michaelis* sibi probatissimum ha-
 buit summat. marrub. in vino alb. per ☿ infusæ ac 3 ☿
 epotæ pro arcano habetur; generosæ sunt pilulæ de myrrh.
 croc. aloë. sabin. &c. paratæ. Prælaudatus *D. Mæbius* præ-
 missis præmittendis solo caryophyllorum ☉ virginem supe-
 rius dictam restituit in brodio carn. cum rad. petrosel. co-
 ctæ. Externè indusiū flore muliebri recenti adhuc tinctum, pro-
 batissimum habetur; fermentum enim sanguinis mumiale in-
 terius uteri fermentum per symbolum excitare creditur. Præ-
 ter hæc balnea & fatus se commendant ex plantis emollien-
 tibus & uterinis, horum autem ante ingressum commodè as-
 sumitur Elix. propr. ad menses Michaelis. uterinum Crollii.
 vel ☉ succin. c. ☉ cinam. mistum. balnea excipere suffimen-
 ta possunt ex pomo colocynth. c. ☉ * & tartaro prunis in-
 jecto, & per instrumentum Glauberianum in uterum ductum,
 vel lixiv. ex scoriis ☿ ☿ ☿ alis. Facit huc quoque experi-
 mentum *Sala* sub suis cautelis applicatum, qui helleborum
 nigr. serico nodulo exceptum in forma pessi applicat. Si sym-
 ptomatū nonnullorum ratio etiam aliqua habenda
 erit, quid factū opus sit, singulorum na-
 tura monstrabit.

T A N T U M.

